

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 27 päivänä joulukuuta 2018

1210/2018

Valtioneuvoston asetus

vaarallisten aineiden kuljetuksesta tiellä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti

muutetaan vaarallisten aineiden kuljetuksesta tiellä annetun valtioneuvoston (194/2002) 1, 2, 8, 13, 16, 19, 26, 27, 27 a, 28, 29, 29 a, 30, 34 ja 36 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 § osaksi asetuksissa 250/2005 ja 125/2015, 2 § asetuksissa 774/2015 ja 737/2017, 8 § osaksi asetuksissa 250/2005, 263/2009, 399/2011, 125/2015 ja 737/2017, 13 § osaksi asetuksissa 474/2013, 125/2015 ja 737/2017, 16, 27 ja 29 a § asetuksessa 774/2015, 19 ja 28 § asetuksissa 263/2009 ja 125/2015, 26 § asetuksissa 399/2011, 401/2011, 125/2015 ja 737/2017, 27 a, 29 ja 36 § asetuksessa 125/2015, 30 § asetuksissa 263/2009, 399/2011 ja 125/2015 sekä 34 § asetuksissa 250/2005, 399/2011 ja 125/2015, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä asetuksessa säädetään vaarallisten aineiden tiekuljetuksesta silloin, kun se alkaa, suoritetaan ja päättyy Suomessa.

Jos vaarallisten aineiden kuljetus alkaa, suoritetaan tai päättyy muualla kuin Suomessa, sovelletaan vaarallisten aineiden tiekuljetukseen Suomessa tätä asetusta sekä Liikenne- ja viestintäviraston määräystä tai vaarallisten tavaroiden kansainvälisistä tiekuljetuksista (ADR) tehtyä eurooppalaista sopimusta (SopS 23/1979).

Jos tieliikenteeseen tarkoitettu ajoneuvo tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvaa vaarallisten aineiden kuljetusta suorittaessaan otetaan kuljetettavaksi johonkin muuhun kuljetusvälineeseen, tätä kuljetusvälinettä koskevat vaarallisten aineiden kuljetussäännökset ja -määräykset ovat yksin voimassa tällä kuljetusvälineellä tapahtuvan matkan osuudella.

Maastoliikennelaissa (1710/1995) tarkoitetussa maastossa ja moottorikelkkailureitillä tapahtuvaan vaarallisten aineiden kuljetukseen sovelletaan tiekuljetusta koskevia säännöksiä, jollei Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä toisin määrätä.

Tämä asetus ei koske satama-alueen tai lentopaikan sisäistä vaarallisten aineiden kuljetusta ja tilapäistä säilytystä. Lentopaikalla tapahtuvaan polttonesteiden kuljetukseen sovelletaan kuitenkin 5 ja 15 §:ää.

2 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

- 1) *VAK-lailla* vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettua lakia (719/1994);

2) *ADR-määräyksillä* vaarallisten tavaroiden kansainvälisistä tiekuljetuksista (ADR) tehdyn eurooppalaisen sopimuksen (SopS 23/1979) määräyksiä sellaisina kuin ne ovat Suomea sitovina voimassa;

3) *RID-määräyksillä* kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) (SopS 52/2006) liitteessä C olevia vaarallisten tavaroiden kansainvälisiä rautatiekuljetusmääräyksiä sellaisina kuin ne ovat Suomea sitovina voimassa;

4) *VAK-direktiivillä* vaarallisten aineiden sisämaankuljetuksista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2008/68/EY;

5) *IMDG-säännöstöllä* ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 11/1981) liitteen VII luvun A osan 1 säännössä määriteltyä säännöstöä, joka sisältää määräyksiä vaarallisten aineiden kuljetuksesta kappaletavarana aluksessa;

6) *Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä* vaarallisten aineiden kuljetuksesta tiellä annettua Liikenne- ja viestintäviraston määräystä;

7) *pakkauksella* vaarallisten aineiden kuljetukseen hyväksyttyä pakkausta, IBC-pakkausta ja suurpölyllystä;

8) *säiliöllä* säiliöajoneuvoa, irrotettavaa säiliötä, monisäiliöajoneuvoa, MEG-konttia, UN-säiliötä ja säiliökonttia;

9) *irtotavarakontilla* kiinteiden aineiden kuljetukseen tarkoitettua yksikköä, jossa kuljetettava aine on suorassa kosketuksessa sisäseinämien kanssa;

10) *paineastialla* kaasupulloa, putkiastiaa, kaasuaastiaa, pullopakettia ja suljettua kryostaasia;

11) *kuljetettavista painelaitteista annetulla direktiivillä* kuljetettavista painelaitteista sekä neuvoston direktiivien 76/767/ETY, 84/525/ETY, 84/526/ETY, 84/527/ETY ja 1999/36/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2010/35/EU.

8 §

Kuljetuksen suorittaja ja kuljettaja

Kuljetuksen suorittajan ja kuljettajan velvollisuuksista säädetään VAK-lain 9 ja 10 §:ssä. Ottaessaan vaarallisia aineita kuljetettaviksi kuljetuksen suorittajan ja kuljettajan on lähtöpaikalla:

1) varmistettava, että kuljetettaviksi annettuja vaarallisia aineita saa kuljettaa tiellä;

2) varmistettava, että lähettäjältä on saatu Liikenne- ja viestintäviraston määräyksessä vaaditut tiedot kuljetettavista vaarallisista aineista ja että vaaditut asiakirjat ovat mukana kuljetusyksikössä;

3) varmistettava silmämääräisesti, että ajoneuvossa ja kuormassa ei ole ilmeisiä vikoja, vuotoja tai murtumia ja että ajoneuvosta tai kuormasta ei puutu varusteita;

4) varmistettava, että määräaika säiliöiden seuraavalle tarkastukselle ei ole umpeutunut; määräajan umpeuduttua säiliön saa kuljettaa tarkastettavaksi, hävitettäväksi tai sen sisältämän aineen hävittämistä varten Liikenne- ja viestintäviraston määräyksessä määrättyin ehdoin;

5) varmistettava, että Liikenne- ja viestintäviraston määräyksessä määrättyjä vaarallisten aineiden määrärajoituksia kuljetusyksikköä kohti ei ole ylitetty;

6) varmistettava, että ajoneuvolle ja säiliöajoneuvon säiliöille määrätty suurlipukkeet ja merkinnät on kiinnitetty;

7) varmistettava, että kuljetusyksikössä mukana pidettäväksi VAK-lain 11 c §:n 4 momentin ja 24 §:n 2 momentin nojalla säädetyt ja määrätty varusteet ovat kuljetusyksikössä.

Kuljettajan on ennen kuljetuksen aloittamista tutustuttava vaadittuihin kirjallisiin turvallisuusohjeisiin. Kuljetuksen päätyttyä kuljetuksen suorittajan ja kuljettajan on varmistettava, että ajoneuvon ja säiliöajoneuvon suurlipukkeet ja merkinnät poistetaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut velvollisuudet on soveltuvin osin tehtävä kuljetusasia-kirjojen ja muiden asiakirjojen perusteella tarkastamalla silmämääräisesti ajoneuvo ja kontit sekä tarvittaessa kuorma. Kuljetuksen suorittaja ja kuljettaja voivat 1 momentin 1, 2, 5 ja 6 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa luottaa muiden osapuolten hänelle antamiin tietoihin.

Jos kuljettaja tai kuljetuksen suorittaja havaitsee 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa laiminlyöntejä tai muita VAK-lain 11, 11 c, 11 d, 13, 13 a, 14 tai 14 a §:n taikka 24 §:n 2 momentin nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisia menettelyjä, kuljetuksen suorittaja ei saa toimittaa lähetystä eteenpäin ennen kuin säännösten ja määräysten vastaisuudet on korjattu.

VAK-lain 11 d §:n 2 momentissa tarkoitetut ajoneuvon turvalaitteet on pidettävä asianmukaisessa toimintakunnossa. Nämä laitteet ja muut turvajärjestelyt eivät saa estää pelastustoimintaa.

13 §

Säiliön sekä irtotavara-ajoneuvon ja -kontin täyttäjä

Säiliön sekä irtotavara-ajoneuvon ja -kontin täyttäjää koskevat seuraavat velvollisuudet:

- 1) ennen säiliön täyttämistä hänen on varmistettava, että säiliö ja sen varusteet ovat teknisesti moitteettomassa kunnossa;
- 2) hänen on varmistettava, että säiliöt on tarkastettu ajallaan;
- 3) hän saa täyttää säiliötä vain sellaisilla vaarallisilla aineilla, joiden kuljetukseen säiliö on hyväksytty;
- 4) hänen on säiliötä täyttäessään otettava huomioon viereisiä säiliöosastoja koskevat VAK-lain 24 §:n 2 momentin nojalla annetut määräykset;
- 5) säiliötä täyttäessään hänen on otettava huomioon täytettävän aineen suurin sallittu täyttöaste tai suurin sallittu massa tilavuuden litraa kohti;
- 6) säiliön täyttämisen jälkeen hänen on varmistettava, että sulkimet ovat suljetut ja vuotamattomat;
- 7) hänen on varmistettava, ettei täytettävästä aineesta ole jäänyt vaarallisia jäänteitä hänen täyttämänsä säiliön ulkopinnalle;
- 8) hänen on varmistettava, että edellytetyt suurlipukkeet ja oranssikilvet tai varoituslipukkeet ja muut merkit on kiinnitetty säiliöön, irtotavaralla kuormattuun ajoneuvoon sekä kontteihin valmistellessaan vaarallisia aineita kuljetusta varten;
- 9) täyttäessään vaarallista irtotavaraa ajoneuvoon tai konttiin hänen on varmistettava, että täytössä sovelletaan Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen liitteen A luvun 7.3 määräyksiä.

16 §

Pakkauksen valmistajan ja jälleenmyyjän tiedonantovelvollisuus

Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen A liitteen 6.1.1.5, 6.3.2.3, 6.4.2.13, 6.5.1.1.4 ja 6.6.1.4 kohdassa tarkoitettujen pakkauksen valmistajan ja myöhemmän jälleenmyyjän on annettava tiedot noudatettavista menettelytavoista sekä kuvaus suljinten ja muiden tarvittavien osien tyypeistä ja mitoista, jotta voidaan varmistua siitä, että kuljetukseen tarjottava pakkaus täyttää säädetyt ja määrätty vaatimukset.

ADR- ja RID-pakkausten käyttö

Vaarallisten aineiden kuljetuksessa saa pakkauksina, kuljetettaviin painelaitteisiin kuuluvia pakkauksia lukuun ottamatta, käyttää myös voimassa olevien ADR- tai RID-määräysten taikka VAK-direktiivin mukaan tyyppihyväksytyjä pakkauksia, IBC-pakkauksia ja suurpäälläyksiä. Liikenne- ja viestintäviraston määräyksessä tarkoitetuissa tapauksissa muovipakkausten pudotuskoe on ADR- ja RID-määräyksistä sekä VAK-direktiivistä poiketen tehtävä -40 °C:n lämpötilassa. Pakkauksessa on tällöin oltava säännösten mukainen merkintä pudotuskokeen lämpötilasta taikka rahtikirjaan tai vastaavaan lähetyskirjaan on tehtävä merkintä: ”Pakkaus ADR/RID-määräysten mukainen, koestettu -40 °C”.

Ulkomailla täytetyn, muualla kuin Suomessa ADR- tai RID- määräysten mukaisesti hyväksytyn paineastian, jota ei ole π -merkitty, saa ADR-määräysten mukaisen kuljetuksen päätyttyä Suomessa kuljettaa tyhjennettäväksi ja palauttaa ulkomaille tyhjänä ilman 17 §:ssä tarkoitettua merkintää, jos lähettäjä vakuuttaa rahtikirjassa tai vastaavassa lähetyskirjassa, että paineastia ja sen varusteet ovat kestäviä -40 °C lämpötilaan saakka, seuraavasti: ”Paineastia ja sen varusteet ovat kestäviä -40 °C:ssa”.

Asiakirjat

Lähettäjän on vaarallista ainetta kuljetettavaksi jättäessään annettava VAK-lain 11 c §:n ja 24 §:n 2 momentin nojalla annetuissa määräyksissä tarkoitetuissa tapauksissa kuljetuksen suorittajalle rahtikirja tai vastaava lähetyskirja, johon on merkitty edellä tarkoitettujen määräysten nojalla vaaditut tiedot kuljetettaviksi jätetyistä aineista. Jos vaarallisen aineen tiekuljetusta kontissa seuraa merikuljetus, lähettäjän on liitettävä rahtikirjaan tai vastaavaan lähetyskirjaan IMDG-säännösten mukainen kontin pakkaustodistus.

Kuljetuksen suorittajan on toimitettava ajoneuvon miehistölle Liikenne- ja viestintäviraston määräyksessä mainituissa tapauksissa kirjalliset turvallisuusohjeet hyvissä ajoin ennen kuljetuksen aloittamista.

Jos ajoneuvolla on oltava VAK-lain 7 a §:ssä tarkoitettu hyväksyntä, ajoneuvossa on oltava sitä koskeva todistus.

Ajoneuvon jokaisella miehistön jäsenellä on oltava mukana valokuvalla varustettu henkilötodistus, jos kuljetettavan vaarallisen aineen määrä tai aktiivisuus ylittää Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen liitteen A luvussa 1.10 määrätty raja-arvot.

ADR-ajoluvasta säädetään VAK-lain 11 b §:ssä ja vaarallisten aineiden kuljettajien ajoluvasta annetussa asetuksessa (401/2011).

Edellä 1–5 momentissa tarkoitettujen asiakirjojen on oltava ajoneuvossa mukana kuljetuksen aikana. Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut asiakirjat saavat olla myös sähköisessä muodossa, jos tiedon varmistus-, tallennus- ja käsittelymenettelyt täyttävät lainsäädännön vaatimukset siten, että tiedon todistusvoima ja saatavuus ovat vastaavat kuin paperille painettuja asiakirjoja käytettäessä. Kuitenkin lähettäjän on annettava 1 momentissa tarkoitettut asiakirjat paperisina, jos kuljetuksen suorittaja niin vaatii.

Kuljetuksen keskeyttäminen ja henkilöiden kuljettamiskielto

Jos vaarallisen aineen kuljetus on keskeytetty VAK-lain 14 §:n 2 momentissa tarkoitettua syytä, valvontaviranomainen voi antaa luvan kuljetuksen jatkamiselle varmistettuaan kuljetuksen turvallisuuden. Jos säännöksissä ja määräyksissä olevia vaatimuksia ei voida täyttää eikä valvontaviranomainen ole antanut lupaa jatkaa matkaa, valvontaviranomaisen on annettava kuljetuksen suorittajalle tarvittava hallinnollinen apu. Samoin me-

netellään, jos kuljetuksen suorittaja ilmoittaa valvontaviranomaiselle, että lähettäjä ei ollut ilmoittanut kuljetuksen suorittajalle kuljetettavan aineen vaarallisia ominaisuuksia ja jos kuljetuksen suorittaja kuljetussopimuksen ehtoihin vedoten pyytää, että vaarallinen kuorma puretaan, hävitetään tai tehdään vaarattomaksi.

Henkilöiden kuljettaminen vaarallisia aineita kuljettavassa kuljetusyksikössä on kielletty lukuun ottamatta kuljetusyksikön miehistön jäseniä, jos Liikenne- ja viestintäviraston määräyksessä ei toisin määrätä.

27 a §

Tilapäisen säilytysalueen turvaaminen

Jos kuljetettavan vaarallisen aineen määrä tai aktiivisuus ylittää Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen liitteen A luvussa 1.10 määrätyt raja-arvot, sovelletaan VAK-lain 11 d §:n 4 momenttia vaarallisen aineen kuljetukseen liittyvään tilapäiseen säilytykseen terminaalissa, ajoneuvovarikolla ja muulla vastaavalla alueella. Terminaalin, ajoneuvovarikon tai muun vastaavan alueen on mahdollisuuksien mukaan oltava hyvin valaistu, yleinen pääsy alueelle estetty ja alue muutoinkin huolellisesti turvattu.

28 §

Vaaralliset aineet matkatavarana

Yksityishenkilö saa kuljettaa henkilökohtaiseen tai kotitalouden käyttöön taikka vapaa-ajan tai urheiluharrastuksiin tarkoitettuja vaarallisia aineita, jotka on pakattu vähittäismyyntiä varten. Lisäksi polttonesteitä saa kuljettaa uudelleentäytettävissä astioissa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen liitteen A kohdassa 1.1.3.1 (a) tarkoitettuja määriä.

Linja-autossa yksityishenkilö saa kuljettaa matkatavarana 1 momentissa tarkoitettuja aineita, kuitenkin polttonesteitä uudelleentäytettävissä astioissa enintään viisi litraa. Matkustajan on ennen matkan alkamista ilmoitettava räjähteistä, polttonesteistä tai neste-kaasusta kuljettajalle tai kuljetuksen suorittajalle.

Matkatavarana kuljetettavat vaaralliset aineet eivät saa aiheuttaa kuljetuksessa haittaa tai vahinkoa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin kuljetuksiin ei sovelleta muita tämän asetuksen säännöksiä eikä Liikenne- ja viestintäviraston määräystä. Muihin yksityishenkilön suorittamiin vaarallisten aineiden kuljetuksiin sovelletaan tätä asetusta ja Liikenne- ja viestintäviraston määräystä.

29 §

Radioaktiivisten aineiden kuljetusten hyväksyminen ja ilmoittaminen

Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen liitteen A luvussa 5.1 määrätyissä tapauksissa lähettäjän on haettava hyväksyntä radioaktiivisten aineiden kuljetukseen Säteilyturvakeskukselta ja ilmoitettava radioaktiivisten aineiden kuljetuksista Säteilyturvakeskukselle.

29 a §

Säteilysuojeluohjelma ja johtamisjärjestelmä

Sillä, joka kuljettaa tai tilapäisesti säilyttää radioaktiivista ainetta, on oltava säteilysuojeluohjelma, jollei Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen liitteen A luvussa 1.7 toisin määrätä. Säteilysuojeluohjelmassa on esitettävä toteutettavat toimenpiteet radioaktiivisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä aiheutuvan säteilyaltistuksen estämiseksi ja rajoittamiseksi. Nämä toimenpiteet on suhteutettava säteilyaltistuksen määrään ja

todennäköisyyteen. Ennen kuljetus- tai säilytystoimintaan ryhtymistä säteilysuojeluohjelma on toimitettava tiedoksi Säteilyturvakeskukselle.

Jollei Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen A liitteen 1.7 luvussa toisin määrätä, toiminnanharjoittajan on laadittava toimintojen vaatimuksenmukaisuuden varmistamiseksi toiminnassaan sovellettava johtamisjärjestelmä radioaktiivisten aineiden kuljetusta ja viraston määräyksen A liitteen 1.7.1.3 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä varten.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun johtamisjärjestelmän on perustuttava sellaisiin vaatimuksiin tai ohjeisiin, joita Säteilyturvakeskus pitää hyväksyttävänä. Johtamisjärjestelmän on oltava Säteilyturvakeskuksen saatavilla.

30 §

Viranomaiset

Poliisi valvoo vaarallisten aineiden tiekuljetuksia ja niihin liittyvää tilapäistä säilytystä. Suomesta lähteviä ja Suomeen tulevia vaarallisten aineiden tiekuljetuksia ja niihin liittyvää tilapäistä säilytystä valvovat myös Tulli ja Rajavartiolaitos kumpikin toimialallaan. Puolustusvoimien valvonnassa tapahtuvista kuljetuksista säädetään VAK-laissa.

Säteilyturvakeskus toimii radioaktiivisten aineiden kuljetukseen ja tilapäiseen säilytykseen liittyvissä asioissa valvojana yhteistyössä 1 momentissa mainittujen viranomaisten kanssa.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos voi asettaa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen liitteen A kohdassa 2.2.62.1.9 tarkoitettuja biologisia tuotteita koskevia lisävaatimuksia tai -rajoituksia.

Ruokavirasto voi asettaa lisävaatimuksia tartuntavaarallisia aineita sisältävän eläinperäisen materiaalin kuljetukselle irtotavarana Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen liitteen A kohdan 7.3.2.6.1 mukaisesti.

34 §

Onnettomuudet ja niistä tehtävät ilmoitukset

Jos vaarallisen aineen kuljetuksessa sattuu onnettomuus, jonka seurauksena kuljetettavan aineen vuotamisesta tai muusta syystä aiheutuu henkilö-, ympäristö- tai omaisuusvahingon vaara, ajoneuvon kuljettajan taikka kuormauksesta tai purkamisesta vastuussa olevan on ilmoitettava tapahtuneesta välittömästi hätäkeskukselle, annettava pelastusviranomaisille niiden tarvitsemat tiedot ja ryhdyttävä tilanteen edellyttämiin sopiviin suojatoimenpiteisiin.

Jos vaarallisen aineen kuormauksen, kuljetuksen tai purkamisen taikka säiliön sekä irtotavara-ajoneuvon ja -kontin täytön yhteydessä sattuu Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen liitteen A kohdassa 1.8.5 tarkoitettu onnettomuus, kuormaaajan, täyttäjän, kuljetuksen suorittajan ja vastaanottajan on kunkin toiminnassaan tapahtuneesta onnettomuudesta annettava kuukauden kuluessa onnettomuudesta raportti Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Jos kyseessä on radioaktiivisen aineen kuljetus, raportti annetaan myös Säteilyturvakeskukselle. Raportin on oltava viraston määräyksessä olevan mallin mukainen.

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla ja Säteilyturvakeskuksella on oikeus pyytää 2 momentissa tarkoitettua laajempia lisäselvityksiä, jos ne katsotaan onnettomuuden laji ja laajuus huomioon ottaen tarpeelliseksi.

Liikenne- ja viestintävirasto antaa merkittävistä onnettomuuksista ADR-määräyksissä tarkoitetun onnettomuusselostuksen Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomission sihteeristölle.

1210/2018

36 §

Säteilyraja-arvojen ylityksestä annettavat ilmoitukset ja muut toimenpiteet

Jos radioaktiivisten aineiden kuljetuksen yhteydessä huomataan säteilyn annosnopeutta tai radioaktiivista saastetta koskevien Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen mukaisen raja-arvojen ylitys, vastaanottajan, kuljetuksen suorittajan ja lähettäjän on ilmoitettava ylityksestä muille kuljetuksen osapuolille ja Säteilyturvakeskukselle Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen liitteen A kohdan 1.7.6 mukaisesti sekä ryhdyttävä muihin viraston määräyksen mukaisiin toimenpiteisiin raja-arvojen ylityksestä aiheutuvien vaarojen poistamiseksi.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2018

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner

Lainsäädäntöjohtaja Silja Ruokola